

ACADEMIC SPECTRUM

2026-yil 1-son

Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal

ISSN

3093-9089

Вухоро - 2026

ACADEMIC SPECTRUM

**Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal**

№ 1-Son 2026-yil

**Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy
komunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrdagi
№1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan**

BOSH MUHARRIR:

Axmadov Nazirjon Rahmat o‘g‘li

Psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

TAHRIRIYAT KENGASHI A‘ZOLARI

Кулешов Валерий Владимирович - pedagogika fanlari doktori, professor
Rossiya Fanlar akademiyasining akademigi (Ukraina).

Andriyenko Yelena Vasilyevna - pedagogika fanlari doktori, professor
(Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Fizika, matematika, axborot va
texnologiya ta‘limi instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Romm Tatyana Aleksandrovna - pedagogika fanlari doktori, professor
(Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Tarix, gumanitar va ijtimoiy ta‘lim
instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Olimov Shirinboy Sharofovich — pedagogika fanlari doktori, professor
(Buxoro davlat universiteti “Pedagogika” kafedrasini mudiri).

Zaripov Lochin Rustamovich - pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
(O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy
ta‘limni rivojlantirish ilmiy-tadqiqot markazi, O‘quv-uslubiy faoliyatni
takomillashtirish boshqarma boshlig‘i).

Safarov Dilmurod Xalimovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
(Navoiy viloyati pedagogik mahorat markazi Akademik faoliyat bo‘yicha direktor
o‘rinbosari)

Nazarov Akmal Mardonovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
(Buxoro davlat universiteti Yoshlar masalalari va ma`naviy-ma`rifiy ishlar bo‘yicha
birinchi prorektor).

Rustamov Shavkat Shuhrat o‘g‘li - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini mudiri).

Ganjiyev Feruz Furqatovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini professori).

Ismatova Dilafruz Tuymuratovna - psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa
doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini dotsenti).

Muxlisov Sodiqjon Saidjonovich - pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori
(PhD), (Buxoro davlat universiteti “Axborot tizimlari va raqamli texnologiyalar
kafedrasini dotsenti).

Tilavov Muxtor Hasan o‘g‘li - psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori
(PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini dotsenti).

Mas‘ul kotib:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li – Buxoro davlat universiteti
Psixologiya kafedrasini o‘qituvchisi

EDITOR-IN-CHIEF:

Akhmadov Nazirjon Rahmat o‘g‘li — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor.

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:

Valeriy Vladimirovich Kuleshov — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Russian Academy of Sciences (Ukraine).

Elena Vasilyevna Andrienko — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of Physics, Mathematics, Information and Technological Education, Novosibirsk, Russia).

Tatyana Aleksandrovna Romm — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of History, Humanities and Social Education, Novosibirsk, Russia).

Shirinboy Sharofovich Olimov — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Bukhara State University, Head of the “Pedagogy” Department).

Lochin Rustamovich Zaripov — Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor (Research Center for the Development of Higher Education under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan, Head of the Department for Improvement of Educational and Methodological Activities).

Dilmurod Xalimovich Safarov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Navoi Regional Center for Pedagogical Excellence, Deputy Director for Academic Affairs).

Akmal Mardonovich Nazarov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Bukhara State University, First Vice-Rector for Youth Affairs and Spiritual-Educational Work).

Shavkat Shuhrat o‘g‘li Rustamov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor (Bukhara State University, Head of the “Psychology” Department).

Feruz Furqatovich Ganjiyev — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor (Bukhara State University, Professor of the “Psychology” Department).

Dilafuz Tuymuratovna Ismatova — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Psychology” Department).

Sodiqjon Saidjonovich Mukhlisov — Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Information Systems and Digital Technologies” Department).

Muxtor Hasan o‘g‘li Tilavov — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Psychology” Department).

EXECUTIVE SECRETARY:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li — Lecturer, Department of Psychology, Bukhara State University.

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

Ахмадов Назирджон Рахмат угли — доктор философии по психологии (PhD), доцент.

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОГО СОВЕТА:

Кулешов Валерий Владимирович — доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии наук (Украина).

Андрienко Елена Васильевна — доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт физики, математики, информационных и технологических наук, г. Новосибирск, Россия).

Ромм Татьяна Александровна — доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт истории, гуманитарных и социальных наук, г. Новосибирск, Россия).

Олимов Ширинбой Шарофович — доктор педагогических наук, профессор (Бухарский государственный университет, заведующий кафедрой «Педагогика»).

Зарипов Лочин Рустамович — доктор педагогических наук (DSc), профессор (Научно-исследовательский центр развития высшего образования при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан, начальник управления совершенствования учебно-методической деятельности).

Сафаров Дилмурод Халимович — доктор психологических наук (DSc), профессор (Навоийский областной центр педагогического мастерства, заместитель директора по академической деятельности).

Назаров Акмал Мардонович — доктор психологических наук (DSc), профессор (Бухарский государственный университет, первый проректор по делам молодежи и духовно-просветительской работе).

Рустамов Шавкат Шухрат угли — доктор психологических наук (DSc), доцент (Бухарский государственный университет, заведующий кафедрой «Психология»).

Ганжиев Феруз Фуркатович — доктор психологических наук (DSc), доцент (Бухарский государственный университет, профессор кафедры «Психология»).

Исматова Дилафруз Туймуратовна — доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Психология»).

Мухлисов Содикжон Саиджонович — доктор философии (PhD) по педагогическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Информационные системы и цифровые технологии»).

Тилавов Мухтор Хасан угли — доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Психология»).

ОТВЕТСТВЕННЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

Дехконбоев Шохжахон Ойбек угли — преподаватель кафедры «Психология» Бухарского государственного университета.

Soliyev Ilhomjon Sobirovich

FarDU pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PHD), dotsent

Xolmurodova Nasiba Solijon qizi

Farg'ona davlat universiteti Pedagogika fakulteti

ESHITISH NUQSONI BO'LGAN BOLALARDA NUTQ RIVOJLANISHINING LOGOPEDIK ASOSLARI

Annotatsiya. Mazkur ilmiy maqolada eshitish nuqsoni bo'lgan bolalarda nutq rivojlanishining nazariy va amaliy logopedik asoslari batafsil tahlil qilingan. Eshituv analizatorining yetarli rivojlanmaganligi natijasida yuzaga keladigan birlamchi va ikkilamchi nutq buzilishlari, ularning psixik rivojlanishga ta'siri hamda bolalarning kommunikativ imkoniyatlarini cheklovchi omillar ilmiy manbalar asosida yoritilgan. Maqolada D.A. Ayupova, L.S. Volkova, R.M. Boskis kabi olimlarning tadqiqotlariga tayangan holda eshitish nuqsoni bo'lgan bolalarda fonematik idrok, talaffuz, lug'at boyligi va grammatik nutqning shakllanish xususiyatlari ochib berilgan.

Kalit so'zlar. logopediya, eshitish nuqsoni, nutq buzilishi, fonematik idrok, korreksion-logopedik ish.

Abstract. This scientific article provides a detailed analysis of the theoretical and practical speech therapy foundations of speech development in children with hearing impairments. Primary and secondary speech disorders resulting from insufficient development of the auditory analyzer, their impact on mental development, and factors limiting children's communicative abilities are covered on the basis of scientific sources. The article, based on the research of such scientists as D.A. Ayupova, L.S. Volkova, R.M. Boskis, reveals the features of the formation of phonemic perception, pronunciation, vocabulary, and grammatical speech in children with hearing impairments.

Key words. speech therapy, hearing impairment, speech disorder, phonemic perception, correctional speech therapy work.

Аннотация. Данная научная статья представляет собой подробный анализ теоретических и практических основ логопедии развития речи у детей с нарушениями слуха. На основе научных источников рассмотрены первичные и вторичные нарушения речи, возникающие вследствие недостаточного развития слухового анализатора, их влияние на умственное развитие, а также факторы, ограничивающие коммуникативные способности детей. Статья, опираясь на исследования таких ученых, как Д.А. Аюпова, Л.С. Волкова, Р.М. Боскис, раскрывает особенности формирования фонемного восприятия, произношения, словарного запаса и грамматической речи у детей с нарушениями слуха.

Ключевые слова. логопедическая терапия, нарушение слуха, расстройство речи, фонемное восприятие, коррекционная логопедическая работа.

Kirish. Logopediya fanining asosiy vazifalaridan biri – turli nuqsonlarga ega bo'lgan bolalarda nutq buzilishlarining sabablarini aniqlash va ularni bartaraf etishning samarali yo'llarini ishlab chiqishdan iborat. Eshitish nuqsoni bo'lgan bolalar nutq rivojlanishida alohida xavf guruhiga kiradi, chunki nutqning shakllanishi bevosita eshituv analizatori faoliyatiga bog'liqdir.

D.A. Ayupovaning ta'kidlashicha, eshitish analizatorining yetarli ishlamasligi natijasida bola nutqiy muhitni to'liq idrok eta olmaydi, bu esa nutqning kechikib rivojlanishiga yoki chuqur buzilishiga olib keladi.

Eshitish nuqsoni bolaning nutq rivojlanishiga birlamchi va ikkilamchi ta'sir ko'rsatadi. Birlamchi ta'sir eshituvning pasayishi bilan bog'liq bo'lsa, ikkilamchi ta'sir nutq, tafakkur va psixik jarayonlarning yetarli rivojlanmasligida namoyon bo'ladi.

Volkova L.S.ning ilmiy ishlarida qayd etilishicha, eshitish nuqsoni bo‘lgan bolalarda fonematik eshituv sust rivojlanadi, bu esa tovushlarni farqlash, so‘zlarni to‘g‘ri talaffuz qilish va grammatik tuzilmani egallashda qiyinchiliklar tug‘diradi.

Eshitish nuqsoni qanchalik erta yuzaga kelsa, nutq rivojlanishidagi kamchiliklar shunchalik chuqur bo‘lishini ta’kidlaydi.

Eshitish nuqsoni bo‘lgan bolalarda quyidagi nutqiy kamchiliklar keng tarqalgan:

- tovushlarni noto‘g‘ri talaffuz qilish (dislaliya elementlari);
- fonematik idrokning rivojlanmaganligi;
- lug‘at boyligining kambag‘alligi;
- grammatik shakllardan noto‘g‘ri foydalanish;
- bog‘langan nutqning yetarli shakllanmaganligi.

Boskis R.M.ning tadqiqotlarida bu kamchiliklar bolaning o‘quv faoliyatiga va ijtimoiy moslashuviga jiddiy to‘sqinlik qilishi ko‘rsatib o‘tilgan.

Eshitish nuqsoni bo‘lgan bolalar bilan olib boriladigan logopedik ishlar murakkab va tizimli xarakterga ega bo‘lib, quyidagi asosiy yo‘nalishlarni o‘z ichiga oladi:

1. Eshituv qoldig‘ini rivojlantirish

Maxsus mashqlar orqali tovushlarni ajratish, ularning balandligi va davomiyligini farqlash ko‘nikmalari shakllantiriladi.

2. Fonematik idrokni shakllantirish

Tovushlarni eshitish va talaffuz orqali farqlash, bo‘g‘in va so‘zlarni ajratish mashqlari bajariladi.

3. Talaffuzni to‘g‘rilash

Artikulyatsion gimnastika, ko‘zgdan foydalanish, vizual tayanchlar asosida tovushlarni to‘g‘ri talaffuz qilish o‘rgatiladi.

4. Lug‘at va grammatik nutqni rivojlantirish

So‘z boyligini kengaytirish, gap tuzish, grammatik shakllardan to‘g‘ri foydalanishga alohida e‘tibor qaratiladi.

Eshitish nuqsoni bo‘lgan bolalarda nutq rivojlanishi masalasi logopedika, pedagogika, psixologiya va audiologiya sohalarini birlashtiruvchi murakkab va ko‘p qirrali ilmiy masala hisoblanadi. Nutq rivojlanishining asosiy komponentlari – fonetik, fonologik, leksik, grammatik va semantik jihatlar bo‘lib, eshitish qobiliyatining buzilishi har bir bosqichga bevosita ta’sir qiladi. Shu bois, eshitish nuqsoni bo‘lgan bolalarda logopedik ishlar tizimli, individual yondashuvga asoslangan va nazariy hamda amaliy jihatdan mustahkam asosga ega bo‘lishi zarur.

Birinchidan, fonetik va fonologik rivojlanish eshitish qobiliyati bilan chambarchas bog‘liq. Eshitish nuqsoni bolaning tovushlarni farqlash, artikulyatsiya qilish va talaffuzni shakllantirish qobiliyatiga salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Logopedik ishlarning birinchi bosqichi sifatida tovushlarni tanish, artikulyatsiya mashqlari va talaffuzni to‘g‘rilash muhim o‘rin tutadi. Shu maqsadda audial treninglar, tovushlarni eshitish va farqlash mashqlari, vizual va taktil yordam orqali talaffuzni o‘rgatish metodlari qo‘llaniladi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, bolalarning fonemlarni to‘g‘ri idrok etishi va ishlab chiqarishi nutqning keyingi rivojlanish bosqichlari uchun poydevor hisoblanadi.

Ikkinchidan, leksik va semantik rivojlanish eshitish nuqsoni bo‘lgan bolalarda ko‘pincha kechikadi. Bolalar yangi so‘zlarni qabul qilish, ma’nolarini tushunish va kontekstga mos ishlatish jarayonida qiyinchiliklarga duch keladi. Shu bois logopedlar nutqni boyitish va leksik faoliyatni rivojlantirish bo‘yicha maxsus mashqlarni qo‘llashadi. Masalan, vizual yordamlar – rasm, jism, harakat orqali so‘zlarni o‘rgatish, kontekstual dialoglar va hikoyalar orqali leksik birliklarni mustahkamlash samarali natija beradi. Bu yondashuv bolalarda so‘z boyligini kengaytirish va tushunishni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Uchinchidan, grammatik tuzilish va sintaksisni shakllantirish eshitish nuqsoni bo‘lgan bolalarda alohida e‘tibor talab qiladi. Nutqdagi grammatik qoidalarni o‘rganish jarayoni ko‘pincha kechikadi, chunki bolalar sintaktik konstruksiyalarni eshitish orqali idrok etadi. Shu sababli logopedik mashqlarda vizual va kinestetik metodlar – jadvallar, tasvirlar, harakatli o‘yinlar orqali

gap tuzish, so‘zlarning o‘rnini aniqlash va gaplarni yig‘ish ishlatiladi. Bu esa bolaning nutqiy fikrlashini va mantiqiy ifoda qobiliyatini rivojlantiradi.

To‘rtinchidan, kommunikativ va ijtimoiy nutq ko‘nikmalarini rivojlantirish eshitish nuqsoni bo‘lgan bolalar uchun ajralmas jarayon hisoblanadi. Nutq nafaqat individual qobiliyat, balki ijtimoiy muloqot vositasi sifatida ham shakllanadi. Shu bois logopedik mashg‘ulotlar doimiy ravishda interaktiv, o‘yin orqali va ijtimoiy kontekstda olib boriladi. Masalan, rolli o‘yinlar, so‘rov-javob mashqlari, guruhli mashqlar orqali bolalar nutqni amaliy foydalanish, boshqalar bilan muloqot qilish va o‘z fikrini ifodalashni o‘rganadi.

Beshinchidan, akustik va texnologik vositalarning qo‘llanilishi logopedik ishlarni samarali qiladi. Hozirgi kunda eshitish nuqsoni bo‘lgan bolalarda tinglash vositalari, implantlar, ko‘makchi audio va vizual texnologiyalar nutqni rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. Masalan, kuchaytirgichlar, audiometriya asosidagi mashqlar va multimedia dasturlar bolalarning fonemlarni aniqlash qobiliyatini oshiradi, talaffuzni tuzatadi va nutqni boyitadi. Shu bilan birga, interaktiv ilovalar orqali bolalarning e‘tiborini jamlash va mashqlarni qiziqarli qilish imkoniyati yaratiladi.

Shuningdek, individual va guruhli logopedik yondashuvlarning uyg‘unligi nutq rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Individual mashg‘ulotlarda bolaning o‘ziga xos nuqsoni, qobiliyati va ehtiyojiga mos mashqlar tuziladi, guruh mashg‘ulotlarida esa kommunikativ vazifalar, ijtimoiy muloqot va nutq madaniyati shakllantiriladi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, bu yondashuv bolalarda nafaqat nutqiy, balki psixologik va ijtimoiy rivojlanishni ham qo‘llab-quvvatlaydi.

Xulosa qilib aytganda, eshitish nuqsoni bo‘lgan bolalarda nutq rivojlanishining logopedik asoslari – bu fonetik, fonologik, leksik, grammatik, kommunikativ va texnologik jihatlarni o‘z ichiga olgan kompleks jarayon bo‘lib, u individual yondashuv, interaktiv metodlar va zamonaviy texnologiyalar orqali samarali amalga oshiriladi. Nutqni rivojlantirish jarayoni tizimli, rejalashtirilgan va nazariy asosga ega bo‘lishi lozim, bu esa bolalarning shaxs sifatida rivojlanishiga, muloqot qobiliyatini oshirishga va jamiyatga moslashishiga xizmat qiladi.

Xulosa. Ilmiy tahlillar shuni ko‘rsatadiki, eshitish nuqsoni bo‘lgan bolalarda nutq rivojlanishi murakkab va ko‘p bosqichli jarayondir. Logopedik ishlar erta boshlangan, tizimli va individual yondashuv asosida olib borilgandagina ijobiy natijalarga erishish mumkin. Ayupova, Volkova, Boskis kabi olimlarning ilmiy qarashlari logopedik-amaliy ishlar uchun mustahkam nazariy asos bo‘lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati.

1. Ayupova D.A. Logopediya. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018. – 52–54, 96–99-betlar.
2. Ayupova D.A. Maxsus pedagogika asoslari. – Toshkent, 2019. – 71–73, 102–105-betlar.
3. Volkova L.S. Logopediya. – Moskva: Vldos, 2007. – 60–63-betlar.
4. Boskis R.M. Surdopedagogika. – Moskva: Prosveshcheniye, 1988. – 85–89-betlar.
6. Nurkeldiyeva D.X. Logopediya asoslari. – Toshkent, 2016. – 124–127-betlar.
7. Levina R.E. Nutq buzilishlarini korreksiyalash. – Moskva, 2005. – 110–113-betlar.

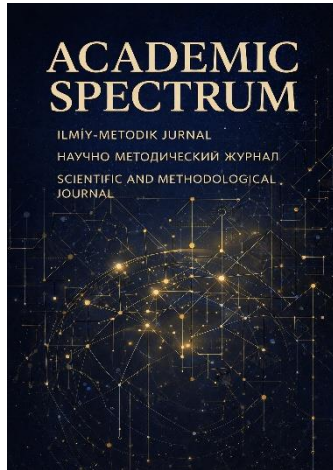
MUNDARIJA:

Nazarov Akmal Mardonovich		Talabalarda kreativ va innovatsion ilmiy faoliyatning psixologik jihatlari	6
Rustamov Shuxratovich	Shavkat	Talabalarni innovatsion kompetenligini rivojlantirishning pedagogik-psixologik asoslari	10
Ostanov Sharifovich	Shuxrat	Art-terapiya metodlari yordamida talaba-yoshlarning kreativ fikrlash va ijodiy salohiyatini rivojlantirishning psixologik asoslari	14
Axmadov Rahmat o'g'li	Nazirjon	O'smirlarda konstruktiv xulq-atvorni shakllanishining ijtimoiy psixologik omillari	19
Dehqonboyev Shohjahon Oybek o'g'li		Sud psixologik ekspertizasida shaxsning emotsional holatini baholash	24
Axtamova G'ayratovna	Ferangiz	O'smirlik davridagi destruktiv xulq-atvorni psixoprofilaktika qilish va kreativlikni faollashtirishga yo'naltirilgan psixologik yondashuvlar	30
Ashrapov Namoz o'g'li	Nodirbek	O'smirlarda kognitiv rivojlanishning ijtimoiy-psixologik determinantlari va ularning shaxsiy rivojlanishdagi o'rni	35
Hamroyev Jasur		Talabalari o'rtasida sun'iy intellekt vositalari yordamida kreativ fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish	40
Axmedova Rahmat qizi	Zarina	Loyihaviy yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning fasilitatorlik faoliyatiga tayyorlash mexanizmini takomillashtirish	44
Khakimov Shodievich	Shukhrat	Methods of studying the military servant and the military team	49
N.Z.Jumayev		Raqamli davrda ijtimoiy media va sun'iy intellektning yoshlar ruhiy salomatligiga ta'siri	56
Sharopov Suxrob Shodi o'g'li		Talabalarni kognitiv va metakognitiv kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlari	60
Boboqulova Komil qizi	O'g'iloy	Shaxslararo manipulyatsiya va nazorat mexanizmlari: emotsional ekspluatatsiyaning psixologik asoslari	64
Saidova Nu'monovna	Nodira	Yoshlar kreativ va tanqidiy fikrlashini rivojlantirishda pedagogik psixologiyaning roli	68
Bobojonova Husniddin qizi	Dilnura	Dezadaptatsiyalashgan o'smirlarda adaptatsiya jarayoni rivojlanishining ijtimoiy-psixologik mexanizmlari	73
Абдужабборов Тохиржон Курбанович		Особенности течения и лечения atopического дерматита в зависимости от возраста по данным наблюдений в андижанской области	78

Xolmuradov Musurmon Avlaqulovich Narzullayeva Iroda Jaloliddin qizi	Tijorat banklarida investitsiyalarni jalb etishda xorij tajribasi	82
Nurmuxammedova Nilufar Alijon qizi Temirova Mashhuraxon Muhammadaminovna	O‘zbekistonda bozor iqtisodiyotiga o‘tish bosqichida xotin-qizlar liderlik faoliyatini rivojlantirishning huquqiy asoslarining mustahkamlanishi	89
Maxmudova Zulfiya Mexmonovna	Qo‘riqlash xizmati xodimlari kasbiy kompetentligini takomillashtirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	92
Sanoyeva Mohigul Odil qizi	Klassik pedagogik merosni modernizatsiya qilishning zamonaviy talablari va ularni ta’lim amaliyotiga joriy etish mexanizmlari	103
Xolmirzayeva Mushtariybegim U. Abdullayev	Bobi oliy: usmonli davlatining boshqaruv markazi va evolyutsiyasi	107
Dilmurodov Elyorjon Ilg'or o'g'li	Civil society and globalization: the harmony of national values and modern trends	110
Eshpo'latova Xilola Davron qizi	Fransuz tilini o'rganish jarayonida audiovizual materiallar yordamida talabalarning og'zaki nutqini rivojlantirish	116
Abdusalimova Zukhraxon Bakhtiyor qizi	Teaching methodology of the uzbek language for the foreign students	119
Abdullayeva Dildora Muhiddin qizi	Frazeologik sinonimlarning struktur turlari	122
Panaeva Sarbinaz Uzaqbergenovna	Insonlar orasida fabbing (phubbing) holatining paydo bo‘lishi va uning ijtimoiy-psixologik oqibatlarini	125
Toshturdiyev Nurbek Nurali o‘g‘li	Jadid ziyolilarining hayot tarzi va ijtimoiy mas’uliyat hissi: ma’rifat va fidoyilik omillari	130
Uzoqova Gulzoda	Konstitutsiya – erkin va farovon hayot garovi	134
Xilola Xolikova Gulamovna, Siroj Nematov G‘ulom o‘g‘li,	Maktab muhitining o‘quvchilar emotsional holatiga psixologik ta’siri	137
Sultonmurod Mamasoliyev Olimjon o‘g‘li	Psychological benefits of gamified bilingual learning: a meta-analysis of motivation and well-being	141
Qodriqulova Fotima Ulug‘bek qizi	Azot fiksatsiyasi va innovatsiyalar: yasmiq yetishtirishning yangi bosqichi	146
Kurbanova Shukurjon Yeldashbayevna	Turkiy adabiyotda shaxs kamoloti: Hofiz Xorazmiy didaktik qarashlari misolida pedagogik model	150
Obidova O.	Ta’lim psixologiyasi nuqtayi nazaridan zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ta’siri	154
Xasanova Nazokat Shavkatbek qizi	Inson huquqlarini xalqaro himoya qilish mexanizmlari	159
Abdug‘ofurov Muhammadqodir	Milliy me’morlik uslublarida zamonaviylik va restavratsiya muammolari	163

Olimova Sarvara Sobitxon qizi		Nogironligi bo'lgan shaxslarning kutubxonalar orqali ijtimoiy integratsiyasi va madaniy hayotga qo'shilishi	166
Jamaldinov Azimjanovich	Sarvar	Raqamli ta'lim jarayonlarini o'rgatishning bo'lajak pedagoglar tarbiyaviy faoliyatini rivojlantirishdagi ahamiyati	171
Olimova Sarvaraxon Sobitxon qizi		Sensorinevral eshitish nuqsoniga ega bolalarda rivojlanish dinamikasi: tibbiy va pedagogik qarashlar	176
Mamatqulov Botir		The interpretation of personal tragedy in the short stories of nazar eshonqul	181
Bobokalonov Ostonovich	Rajab	Tibbiy terminlarda lisoniy lakuna hodisasi	188
Murodjonova Dilzoraxon qizi	Tolibjon	“Tolerantlik” tushunchasining mazmun mohiyati	191
Iskandarov Abdug'aniyevich	Sherzod		
Туйбаева Бахтияровна	Саида	Психологические механизмы самозащиты студентов	194
Tursunbayeva Durdonaxon qizi	Adxamjon	Atrof-muhitni muhofaza qilishning zamonaviy konsepsiyalari: muammo va yechimlar	198
Ismoilova Saidali qizi	Zulayho	Umumta'lim maktablarida xulqi og'ishgan o'quvchilarning shaxs xususiyatlarini kompleks diagnostika qilish	203
Masharipova Rahimovna	Saida	Zamonaviy oilalarda emotsional intellektni boshqarishning ijtimoiy- psixologik mexanizmlarini ishlab chiqish	208
Abdujobborova Rayhona Adhamjonqizi		Xotira turlaridan qanday qilib samarali foydalanish kerak.o'quvchilar uchun praktik tafsiyalar	212
Arslanova Aleksandrovna	Dilnoza	Nutqiy rivojlanish bilan mantiqiy fikrlash o'rtasidagi bog'liqlik: lingvistik kompetensiya.	216
Mirzayev Xasanjon o'g'li	Ismoiljon		
Xasanova Kumushbek qizi	Aziza	Davlat tili taraqqiyoti: muammo va yechimlar	219
Xolboyev Axmadillo o'g'li	Izzatillo	Talabalarning akademik muaffaqiyatiga ta'sir etuvchi psixologik omillarning tahlili: o'zini- o'zi tartipka solish strategiyalari	223
Кабулов Толыбаевич	Саулат	Основные принципы и теория преподавания русскому языку и литературе	226
Saitova Komila G'ulom qizi		Stressga chidamlilikning psixologik determinantlari: ong, iroda va emotsional o'zini boshqarishning o'zaro aloqasi	231
Ro'ziyeva Sitora qizi	Sitora Odil	Nega ingliz tili dunyo tili hisoblanadi?	234
To'ychiyeva Sherquzi qizi	Madinaxon	Mustaqil ta'lim metodlarining o'quv motivatsiyasiga ta'siri	237
Murodjonova Dilzoraxon qizi	Tolibjon	Kimyoning kriminalistikadagi o'rni	240

To‘rayeva Nosirovna	Gulnora		
Qudratova Bahromovna	Nozima	Tog‘ay Murod asarlarining til xususiyatlari	244
Pak Aleksandrovna	Diana	Yangi O‘zbekistonda ota-onalar universitetining maktabgacha ta‘limdagi tarbiyaviy funksiyalarini kengaytirish mexanizmlari: muammolar va yechimlar	248
Qurbonova Mamat qizi	Zamira		
Abdullayeva Madinaxon Alisher qizi		Inglizcha varvarizmlarning o‘zbek tilidagi genderga xos qo‘llanish xususiyatlari	251
Ibrohimova Vahobjonovna	Halima	Mamlakatimizda yoshlarning internet tarmogidan tog'ri fodalanihini nazorat qilish	254
Soliyev Sobirovich	Ilhomjon	Eshitish nuqsoni bo‘lgan bolalarda nutq rivojlanishining logopedik asoslari	258
Akmalova Akmal qizi	Bahora	Erta bolalik davrida ijtimoiy-emotsional va psixologik rivojlanish	261
Alimjonova Fazliddin qizi	Sabina	Vatan himoyasi - jasorat ifodasi	265
Ganjiyev Furqatovich	Feruz	Globalashuv davrida agressiv o‘smirlar jamiyatga moslashishining ijtimoiy-psixologik determinantlari	269
Zuxriddinova Dilshodbek qizi	Risola	Tuban suvo‘tlarining ekologiyadagi ahamiyati	274
Ibodulloyev Sheraliyevich	Nurali	Integrativ yondashuv asosida otmlarida ta‘lim sifatini boshqarish samaradorligini oshirish omillari	278
Umirbekova Kenesbaevna	Nasiba	Axborot globalashuv jarayonida o‘smirlarning O‘z-o‘zini anglash transformatsiyasi jarayonlarini shakllantirishga ta‘sir etuvchi omillar tahlili	282
Yarashov Lazizovich	Azizbek	Correlation analysis of factors of social psychological competence of forensic psychologist expert	286
Ondayev Shuhrat Hasanovich		Profilaktika inspektorlarida kasbiy deformatsiyaning oldini olishning psixologik xususiyatlari	294
Narmuradova Uktamovna	Rayhon	Jinoyat sodir etishda affekt holatining psixologik va huquqiy bahosi	298
Jumayeva Elmurodovna	Laylo	Pedagogik jarayonda nutq texnikasining ta‘lim samaradorligiga ta‘siri	301

**“ACADEMIC SPECTRIUM”
ILMIY METODIK JURNALI UCHUN MAQOLALARNI
RASMIYLASHTIRISH TALABLARI**

“ACADEMIC SPECTRIUM” ilmiy jurnali mualliflari diqqatiga!

1. “ACADEMIC SPECTRIUM” ilmiy jurnali ilmiy maqolalarni o’zbek, rus va ingliz tillarida chop etadi.

2. E’lon qilinadigan maqolalarga bo’lgan asosiy talablar:

✚ ishning dolzarbligi va ilmiy yangiligi;

✚ maqolaning hajmi: adabiyotlar ro’yxati, chizma va jadvallar inobatga olingan holatda 3-8 betgacha;

✚ maqola nomi, annotatsiya (50-60 ta so’z) va tayanch so’zlar (8-10 ta) ingliz, o’zbek va rus tillarida keltiriladi.

3. Maqola boshida mavzu, muallifning F.I.O. (to’liq yozilishi

kerak), mualliflar bir nechta bo’lsa, ularning har biri haqida to’liq ma’lumotlar berilishi shart, tashkilot, shahar, mamlakat, muallifning e-maili ko’rsatiladi. Matnda kirish qismi, tadqiqot obyekti va qo’llanilgan metodlar, olingan natijalar va ularning tahlili, xulosa, adabiyotlar ro’yxati, albatta, keltiriladi. Maqolada keyingi 10-15 yilda e’lon qilingan adabiyotlarga havola qilinishi tavsiya etiladi.

4. Matn uchun: Microsoft Word; Times New Roman, 12 shrift, maqola nomi bosh harflarda, interval 1,0; abzas 1,0 sm, yuqori va pastki tomon 2 sm, chap va o’ng tomon 2 sm.

5. Agar maqolaga rasm, jadval, diagramma, sxema, chizma, turli grafik belgilar kiritilgan bo’lsa, ular aniq va ravshan tasvirlanishi, qisqartmalarning to’liq izohi yozilishi lozim. Formulalar matnga maxsus kompyuter dasturlarida kiritilishi kerak.

6. Iqtibos olingan yoki foydalanilgan adabiyot satr osti izohi tarzida emas, balki maqola oxirida asosiy matndagi ketma-ketligi asosida umumiy ro’yxatda ko’rsatiladi. Matn ichidagi ko’chirmadan so’ng iqtibos olingan asarning ro’yxatdagi tartib raqami va sahifasi kvadrat qavs ichida beriladi. Bu o’rinda kitob, to’plam, monografiyalar uchun mualliflarning ism-familiyalari, manbaning to’liq nomi, nashr ko’rsatkichi (shahar, nashriyot va nashr yili) ko’rsatiladi. Jurnal maqolalari va boshqa davriy nashrlar uchun mualliflarning ism-familiyalari, maqola nomi, jurnal nomi, yili va soni, sahifa nomeri ko’rsatiladi.

7. Maqola matni kamida 70-80 % muallifning shaxsiy izlanishlari natijasiga asoslanishi lozim. Topshirilgan maqolalar “Antiplagiat” tizimi yordamida tekshiriladi.

8. Tahririyatga taqdim qilingan maqolalar tahririyat tomonidan taqrizga beriladi. Maqola taqrizdan qaytgach, agar zarur bo’lsa, barcha savol va e’tirozlar bo’yicha muallifga qayta ishlash uchun taqdim etiladi. Maqola nusxalari qaytarilmaydi.

9. Tahririyat maqolani taqrizga yuboradi, taqriz ijobiy bo’lsa maqola jurnalda chop etish uchun qabul qilinadi. Jurnalda anjuman tezlari va ma’ruzalari chop etilmaydi. E’lon qilingan materiallarning haqqoniyligiga va ko’chirilmaganligiga shaxsan muallif javobgardir.

10. Tahririyat maqolaga ayrim kichik o’zgartirishlarni kiritishi mumkin. Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar tahririyat tomonidan ko’rib chiqilmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

11. Ijobiy taqriz berilgan maqola tahririyat tomonidan qabul qilingan sanaladi. Jurnal tahririyati maqola matnini qisqartirish va unga tahririy o’zgartirishlar kiritishga haqlidir.

12. Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar tahririyat tomonidan qabul qilinmaydi va ko’rib chiqilmaydi.

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy kommunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrda №1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan.

Tahririyat manzili: 200117, O‘zbekiston Respublikasi,
Buxoro shahri Alpomish ko‘chasi, 9-uy
Elektron manzil: <https://fanistiqbollari.uz>
Telegram raqami: -998 (91) 245-46-66

*“ACADEMIC SPECTRUM” ilmiy-metodik jurnal.
Buxoro, 2026. № 1-Son.*